

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 912/1, донетој на седници одржаној дана 9.априла 2026., Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **Љубице Дарковић** под насловом **„Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима”**, урађену под менторским руковођењем др Иване Трбојевић Милошевић.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Андријана Аничих

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 2026.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду, Филолошки факултет

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Марија Милојковић

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 2026.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду, Филолошки факултет

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Данијела Ђорђевић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Стручни језик (Енглески језик)

Датум избора у звање: 2023.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Љубица (Владан) Дарковић
Датум и место рођења:	Београд, 11.11.1995.
Наслов мастер рада:	„Медијска слика косовског питања у англофоним и српским медијима“
Датум одбране мастер рада:	2019.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Универзитет у Београду Филолошки факултет
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Англистика

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Darković, Ljubica (2025) Treći glas: rodna performativnost i jezička redistribucija autoriteta u predsedničkoj debati u SAD. *Philologia* 23. p. 49-65.
<https://doi.org/10.18485/philologia.2025.23.23.3>

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

„Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима ”

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет дисертације Љубице Дарковић дефинисан је постављањем следећег истраживачког проблема : како се језичким средствима формира медијска слика родно заснованог насиља у различитим културолошким и медијским контекстима и са каквим идеолошким импликацијама. Другим речима, предмет истраживања је *начин* на који избор лексике, граматичких конструкција, наративних оквира и других дискурзивних стратегија у медијима (англофоним и српским, таблоидним и нетаблоидним) конструише представа о насиљу, жртвама и починиоцима, те како такви обрасци могу утицати на читалачку публику.

Циљ дисертације је вишеструк. Примарни циљ ове дисертације је идентификација, систематизација и критичка анализа граматичких и лексичких средстава којима се у медијском дискурсу формирају наративи о родно заснованом насиљу. Посебну пажњу кандидаткиња дисертације посвећује оним језичким ресурсима који утичу на формирање значења са јаким идеолошким призвуком, као и на стварање друштвених ставова према жртвама, починиоцима насиља и према феномену насиља као таквом.

У складу са овим циљем, у дисертацији кандидаткиња настоји да допринесе теоријском разумевању језика као средства симболичке моћи у јавном простору, при чему се медији посматрају не само као „проводници“ информација, већ и као активни „моделари“ друштвене стварности. Природно је, зато, што се ауторка одлучује да примени критичку анализу дискурса, која уочава дијалектичку везу између језика и друштвених структура, са циљем осветљавања механизма идеолошке репродукције и легитимизације друштвене неједнакости.

С обзиром на избор медијских и екстра-медијских наратива (коментари читалаца), други, али не и мање важан - циљ дисертације је да контрастира разлике и сличности у дискурзивним праксама англофоних и српских медија, узимајући у обзир културне, институционалне и језичке специфичности. Такво контрастирање подразумева јукстапонирање различитих класа медијских регистара – од „озбиљног“ жанра до таблоида – како би се утврдила мера у којој сензационализам, поједностављивање наратива и емоционализација утичу на ставове публике о теми истраживања. Посебан акценат ауторка ставља на одређивање степена у коме разлике у јавном дискурсу (не)одражавају разлике у нивоу родне равноправности и друштвене освешћености у анализираним културним и медијским контекстима.

Одлуком да спроведе и анализу екстра-медијских текстова – коментара читалаца на онлајн платформама – као својеврсног контролног корпуса, ауторка је поставила и циљ да укаже и на рецепцијску страну дискурсног „новчића“, и тако пружи увид у то како публика когнитивно усваја, емоционално реагује и тумачи медијске поруке.

Коначно, циљ дисертације је и да афирмише значај анализе језичких средстава препознатих као средства друштвене промене и еманципације. Кроз осветљавање начина на које медијски језик може допринети (де)легитимизацији насиља, рад тежи да афирмише потребу за етичким, инклузивним и друштвено одговорним медијским извештавањем.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

У складу са дефинисаним предметом и разрађеним циљевима дисертације, ауторка дисертације формулише следеће хипотезе:

1. Језик медија, односно начин извештавања, подржава и продубљује дискриминаторне и стереотипне наративе.
2. Између извештавања српских и англофоних медија о родно заснованом насиљу нема суштинске разлике упркос општеприхваћеној претпоставци да је свест о родно заснованом насиљу на вишем нивоу у развијеним земљама у које спадају и земље англосфере.
3. Разлика у медијском приступу родно заснованом насиљу измедју таблоида и „озбиљних“ медија је незнатна.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Љубице Дарковић броји 329 страна густог слога (укључујући и списак литературе који садржи преко 160 јединица старијих и најновијих радова страних и домаћих аутора превасходно из области критичке анализе дискурса, родних студија, теорије медија и лингвистичке прагматике) и организована је у једанаест поглавља :

1. Увод – у коме се систематично дефинишу предмет и циљеви истраживања, хипотезе, теоријски оквир и методологија, избор корпуса и прегледно излаже структура дисертације. Теоријски оквир дисертације ауторка је утемељила у традицији критичке анализе дискурса, и примарно се ослања на дискурсно-историјски приступ Рут Водак, који јој омогућава подробно тумачење језичких пракси кроз оптику друштвено-историјског контекста, уз посебан фокус на механизме дискурзивне конструкције идентитета, моћи и идеолошких значења. Теоријски оквир обухвата и увиде Теуна фан Дијка (нарочито у погледу односа између дискурса и друштвене моћи) као и Нормана Ферклафа, који дискурзивне и друштвене праксе посматра у дијалектичком односу, што и ауторки дисертације омогућава јасније разумевање идеолошких учинака језика у институционалном и медијском контексту. Методолошки поступак у дисертацији се заснива на квалитативној, дескриптивној и интерпретативној анализи језичких средстава у медијском дискурсу. Примарни аналитички параметри су контекстуална утемељеност анализе (историјски, друштвени и институционални оквири) и идентификација језичких стратегија у конструкцији идентитета, односа моћи и односа према родно заснованом насиљу. Анализа обухвата упоредно испитивање англофоних и српских, таблоидних и нетаблоидних медијских наратива, а заснована је на корпусу медијских текстова објављених у периоду од 2017. до 2022. године. Контрастирањем ових текстова по утврђеним параметрима, кандидаткиња изводи закључке о начинима на које се родно засновано насиље друштвено конституише или проблематизује. Овакав приступ омогућава идентификовање језичких средстава која обликују репрезентације родно заснованог насиља као истог друштвеног феномена у различитим културолошко-идеолошким оквирима.
2. Друго поглавље се бави теоријским и феноменолошким разматрањем појма насиља у родном кључу. У овом делу кандидаткиња анализира идеолошку и друштвену равноту додира на којој настаје (и друштвено се тумачи) родно засновано насиље. Посебан акценат стављен је на улогу језика у натурализацији насиља и његово позиционирање унутар доминантних културолошких образаца. Род се посматра и као друштвена категорија и као систем значења који структурира норму и приписане идентитете. У овом поглављу, кандидаткиња прави пресек и преглед домаће и међународне регулативе што омогућава да се сагледају начини на које институције дефинишу и препознају различите облике родно заснованог насиља, али и како се појам насиља обликује на пресеку закона, језика и идеологије. На овај начин, кандидаткиња је поставила и дубок и широк теоријски темељ за анализу дискурзивних стратегија које представљају предмет разматрања и анализе у поглављима која следе.
3. У трећем поглављу под насловом „Улога медија и медијског дискурса у стварању односа конзумента медијског садржаја према теми истраживања“ обрађује се улога медија и медијског дискурса у обликовању јавног разумевања насиља. У оквиру овог дела рада анализирају се промене медијске панораме, од традиционалне штампе до дигиталног алгоритамског окружења, као и специфичности језика медија. То укључује границе стварности које он успоставља, таблоидизацију, спектакуларизацију насиља, и институционалне механизме контроле садржаја у контексту родних питања.
4. Четврто поглавље се детаљно бави методолошким приступом у дисертацији. На крају овог поглавља кандидаткиња је дала контекстуални преглед конкретних случајева који чине емпиријски део истраживања(корпуса), чиме се успоставља мост између теоријских разматрања и аналитичког дела рада. Овај преглед са једне стране омогућава читаоцу да се упозна са друштвеним, правним и медијским околностима у којима су се анализирани догађаји одвијали, а са друге пружа аналитички оријентир за разумевање језичких и наративних стратегија које ће бити предмет наредна три поглавља.
5. Пето, шесто и седмо поглавље представљају средишњи, аналитички део дисертације и представљају синтезу кључних увида до којих је кандидаткиња дошла критичком анализом медијског дискурса. Тако се у петом поглављу разматрају граматичка

средства медијског приказивања родно заснованог насиља – апелативни језик, пасивизација, модалност и различити аспекти директног и индиректног говора. Шесто поглавље се бави лексичком анализом одабраних медијских текстова. Посебна пажња је посвећена фигуративном језику, евалуативној и визуелној лексици и мултимодалним језичким стратегијама које доприносе емоционалном и идеолошком обележавању медијског извештавања. Седмо поглавље се фокусира на лексички успостављене наративима, пошто се у њему анализирају начини на које избор лексике учвршћује стереотипе приликом приказивања насиља, нпр. наративи о постојању „савршене жртве“, о протоку времена (стереотипни наратив који сугерише одговорност жртве за „закаснило“ пријављивање насиља, итд.).

6. У осмом поглављу кандидаткиња чини заокрет ка анализи рецепције, пошто је оно посвећено коментарима публике на медијске садржаје. Дискурс читалаца се овде разматра као рефлексција и показатељ јавног доживљаја медијских порука и као додатни слој у процесима репродукције (или субверзије) језички условљених идеолошких образаца. Коментаре је кандидаткиња класификовала у три основна типа: потпуну репродукцију доминантног дискурса, делимичну рефлексiju и критичко оспоравање.
7. У деветој аналитичкој целини се обрађују и примери чија појава није најфреквентнија, али који имају изражену интерпретативну вредност и потврђују стабилност утврђених образаца. Оваква структура аналитичког дела рада омогућава да поглавља задрже наративну проточност и теоријску уједначеност, а да се истовремено очува истраживачка прецизност и интерпретативна транспарентност.
8. Десето и једанаесто поглавље баве се, с једне стране, синтезом добијених налаза у односу на постављене хипотезе. С друге стране, завршно поглавље сумира резултате и разматра импликације рада. У њему се сажимају кључни увиди, идентификују доприноси дисертације и предлажу правци за будућа истраживања – како у погледу визуелног дискурса и институционалне комуникације, тако и у смислу лонгитудиналног праћења промена у језичким праксама.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Остварени резултати ове дисертације су изузетно комплексни и у том смислу одражавају и сложеност приступа кандидаткиње. Ова сложеност се читава на најмање три плана - лингвистичко-прагматичком, културолошком и друштвеном. С лингвистичко-прагматичке тачке гледишта, кандидаткиња је својом доследном и заиста минуциозном анализом успела не само да из обимног анализираних материјала идентификује и групише доминантна граматичка, лексичка и прагматичка средства (апелативни језик, директни и индиректни говор, модализација и пасивизација, фигуративни језик, мултимодалност и језик визуализације) која указују на процесе формирања медијских наратива о родно заснованом насиљу, већ и да на основу анализе екстра-медијског текста уочи и 'измери' њихов перлокуциони ефекат и идеолошку обојеност/раслојеност прималаца поруке, односно публике. С друге стране, на основу идентификованих средстава, кандидаткиња је извела и груписање и класификацију медијских наратива и у њима доминантних дискурзивних стратегија. Доследно, систематично и по јасно дефинисаним параметрима спроведено контрастирање англофоних и српских медијских наратива јасно указује на културолошке сличности и разлике, које имају своје корелате у сфери друштвене перцепције родно заснованог насиља. Из закључака дисертације недвосмислено произлази и њен теоријски допринос на пресеку релевантних дисциплина у чије се оквире дисертација смешта, а то су превасходно критичка анализа дискурса и лингвистичка прагматика. У вези са теоријским доприносом треба свакако похвалити и актуелност и богатство коришћене литературе. На крају, оно што дисертацију Љубице Дарковић посебно одликује и заиста је чини изузетним штивом и за читаоце ван оквира ових дисциплина – јесте изузетан стил којим је дисертација писана – одмерен, прецизан и научни,

али истовремено елегантан, пријемчив и лак, што је свакако доказ дубоког познавања и промишљања теме и проблема.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „**Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима**”, кандидаткиње **Љубице Дарковић**, констатовано је да утврђено подударане текста износи 4%.

Овај степен подударности последица је цитирања и коришћења уобичајених формулација што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација „Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима“, кандидаткиње Љубице Дарковић оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом „Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима“ коју је урадила кандидаткиња Љубица Дарковић под менторством др Иване Трбојевић Милошевић и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Андријана Аничих
председник Комисије
2. _____
др Марија Милојковић
члан Комисије
3. _____
др Данијела Ђорђевић
члан Комисије